

Lakimies Sini Huikuri
Lääkintöneuvos Merja-Liisa Auero
Erityisasiantuntija Pia Suvivuo
Lakimies Eveliina Ignatius

Eduskunta
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta

Lausunto sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 118/2025 vp)

Nykytila

Terveystarkastuksien määrääjoista neuvolassa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa, mukaan lukien suun terveydenhuollossa, säädetään terveydenhuoltolaissa (1326/2010). Ennakkoterveystarkastuksista säädetään asevelvollisuuslaissa (1438/2007).

- 15 §:ssä säädetään siitä, että hyvinvointialueen on järjestettävä alueensa raskaana olevien naisten, lasta odottavien perheiden sekä alle oppivelvollisuusikäisten lasten ja heidän perheidensä neuvolapalvelut. Määrääjoista säädetään 2 momentissa siten, että sikiön terveen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin sekä raskaana olevan ja synnyttäneen naisen terveyden määrääjoin toteutettava ja yksilöllisen tarpeen mukainen seuranta ja edistäminen. Lasten neuvolapalvelujen määrääjoista säädetään siten, että neuvolapalveluihin sisältyy lapsen terveen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta ensimmäisen ikävuoden aikana keskimäärin kuukauden välein ja sen jälkeen vuosittain sekä yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Suun terveydenhuollon osalta säädetään siten, että suun terveydentilan seuranta on vähintään joka toinen vuosi. 3 momentissa säädetään siitä, että hyvinvointialueen on neuvolapalveluja järjestäessään toimittava yhteistyössä varhaiskasvatuksesta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.
- 16 §:ssä säädetään kouluterveydenhuollosta siten, että perusopetuksen oppilaiden kouluterveydenhuollon palveluihin sisältyvät kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein. Oppilaiden määräaikaista terveystarkastuksista säädetään siten, että kouluterveydenhuollon palveluihin sisältyvät vuosiluokittain oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen sekä oppilaan suun terveydenhuolto, johon sisältyvät suun terveystarkastukset vähintään kolme kertaa ja yksilöllisen tarpeen mukaisesti.
- 17 §:ssä säädetään opiskeluterveydenhuollosta siten, että lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 2 §:ssä tarkoitettujen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät oppilaitoksen opiskelu ympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein. Opiskelijoiden määräaikaista terveystarkastuksista säädetään siten, että opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyy myös perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelut mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto.

Lakimies Sini Huikuri
Lääkintöneuvos Merja-Liisa Auero
Erityisasiantuntija Pia Suvivuo
Lakimies Eveliina Ignatius

- 15 a §:n mukaan opiskeluhoitopalveluilla tarkoitetaan 16 §:ssä tarkoitettuja kouluterveydenhuollon palveluja, 17 §:ssä tarkoitettuja lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluja ja 17 a §:ssä tarkoitettuja psykologipalveluja sekä sosiaalihoitolain 27 c §:ssä tarkoitettuja kuraattoripalveluja. Lisäksi säädetään siitä, että hyvinvointialueen on opiskeluhoitopalveluja järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien kanssa. Yhteistyötä on tehtävä myös oppilaan vanhempien ja huoltajien tai alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, oppilaiden ja opiskelijoiden, opiskeluhoito- ja opetushenkilöstön sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.
- Asevelvollisuuslain 14 §:ssä säädetään kutsunanalaisille lähetettävästä terveydentilaa koskevasta kyselystä ja ennakkoterveystarkastuksesta.
- Naisten vapaaehtoisessa asepalveluksesta annettu laki ei sisällä vastaavia säännöksiä kuin asevelvollisuuslaki ennakkoterveystarkastuksesta.

Valtioneuvoston asetuksenantovaltuudesta säädetään terveydenhuoltolain 23 §:ssä.

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 3 §:n mukaan Kansaneläkelaitoksen järjestämään ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tuottamaan opiskeluterveydenhuollolla tarkoitetaan terveydenhuoltolain 17 §:ssä tarkoitettua opiskeluterveydenhuoltoa korkeakouluopiskelijoille. Opiskeluterveydenhuollon sisällöstä säädetään lisäksi terveydenhuoltolain 23 §:n nojalla annetuissa säännöksissä.

Hallituksen esityksen keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolain neuvolapalveluiden ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon säädöksiä siten, että terveystarkastusten tarkemmat määräajat olisi asetustasoisesti säädetty. Lisäksi asetusta on syytä päivittää terveydenhuoltolain päällekkäisyyksien vuoksi, ja osa sisällöstä on tarkoituksenmukaisempaa olla ohjeistustasoisista. Terveydenhuoltolaissa ehdotetaan säädettäväksi opiskeluterveydenhuollon terveystarkastuksesta 17 §:n 2 momentissa, joka sisältäisi arvion palveluskelpoisuudesta. Sähköisestä terveystarkastuksesta ehdotetaan säädettäväksi 70 a §:ssä, ja kyselyn täyttäminen tapahtuisi ensimmäisenä opiskeluvuonna 17 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan.

Terveydenhuoltolaki

15 § Neuvolapalvelut

- Neuvolapalveluiden terveystarkastusten määrät vastaisivat nykyisiä määriä. Lapsille tarjottaisiin edelleen 15 terveystarkastusta ennen kouluikää. Terveystarkastusten ajankohdat olisivat ensimmäisen ikävuoden aikana keskimäärin kuukausittain ja yhden ikävuoden jälkeen vuosittain. Laajat terveystarkastukset järjestettäisiin lastenneuvolassa 4 kk, 18 kk ja 4 vuoden ikäisille lapsille.
- Suun terveystarkastusten määrä säilyisi ennallaan, mutta niiden ajankohdat täsmennettäisiin ikävuosiperusteisiksi. Tarkastukset tehtäisiin 1-, 3- ja 5-vuotiaille ja sen lisäksi terveydenhoitaja arvioisi 6 kuukauden ikäisen lapsen suun terveydentilan osana muuta terveystarkastusta.
- Henkilötietojen käsittelystä säädettäisiin neuvolapalveluissa jatkossa lailla siten, että arviota lapsen oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista voidaan pyytää varhaiskasvatuksesta tai esiopetuksesta huoltajan kirjallisella suostumuksella. Arviota on mahdollista käyttää laajassa terveystarkastuksessa silloin, kun lapsi on varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa.
- Hyvinvointialueen on järjestettävä toimintansa siten, että asetustasoiset määräajat toteutuvat neuvolapalveluissa.

Lakimies Sini Huikuri
Lääkintöneuvos Merja-Liisa Auero
Erityisasiantuntija Pia Suvivuo
Lakimies Eveliina Ignatius
15 a § Opiskeluhoitolapalvelut

- Henkilötietojen käsittelystä säädettäisiin kouluterveydenhuollossa jatkossa lailla siten, että ensisijaisesti arviota oppilaan oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista voidaan pyytää opettajalta tai luokanvalvojalta huoltajan kirjallisella suostumuksella. Arviota on mahdollista käyttää kouluterveydenhuollon laajassa terveystarkastuksessa. Mikäli huoltajalta ei saada suostumusta, laissa säädettäisiin jatkossa oikeudesta saada opettajan arvio silloin, kun se on välttämätöntä laajan terveystarkastuksen toteuttamiseksi.
- Sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi opiskeluterveydenhuollon osalta siten, että opiskeluhoitolapalveluilla tässä yhteydessä tarkoitetaan muita kuin korkeakouluopiskelijoita.

16 § Kouluterveydenhuolto

- Terveystarkastusten määrät vastaisivat nykyisiä määriä eli terveystarkastukset olisivat vuosiluokittain. Laaja terveystarkastus järjestettäisiin 1., 5. ja 8. luokalla.
- Suun terveystarkastusten määrää lisättäisiin yhdellä, 9-vuotiaiden ikäluokalla, ja tarkastukset muutettaisiin vuosiluokan sijaan ikävuosiperustaisiksi. Tarkastukset tehtäisiin 7-, 9-, 12- ja 15-vuotiaille.
- Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta ehdotetaan muutettavaksi "määräajoin" toteutettavaksi ja asetustasolla kolme vuotta muutettaisiin neljän vuoden välein toteutettavaksi.

17 § Opiskeluterveydenhuolto

- Toisen asteen opiskeluterveydenhuollossa otettaisiin käyttöön sähköinen terveystarkastus, jonka avulla terveydenhuollon ammattihenkilö arvioisi oppivelvollisuusikäisille terveystarkastuksen ajankohdan määrittämisen joko ensimmäiselle tai toiselle opiskeluvuodelle. Oppivelvollisuusikäisillä säilyisi yksi terveydenhoitajan määräaikainen terveystarkastus sekä lääkärin määräaikainen terveystarkastus. Aikuisopiskelijoiden osalta terveystarkastus muuttuisi tarveperusteiseksi. Tarvetta arvioitaisiin sähköisen terveystarkastuksen perusteella. Opiskeluterveydenhuollossa tehtäisiin suun terveystarkastuksiin ei tulisi muutosta lukuun ottamatta sähköisen terveystarkastuksen käyttöön ottoa. Sähköisen kyselyn perusteella opiskelija saisi yksilöllisen tarpeen mukaisen ohjeen hakeutua suun terveystarkastukseen opiskeluaikana.
- Laissa säädettäisiin siitä, että opiskeluterveydenhuollon määräaikaiseen lääkärin terveystarkastukseen sisällytettäisiin palveluskelpoisuuden arviointi koko ikäluokalle. Kutsunanalaisien on kutsuntavuonna ennen kutsuntaa osallistuttava ennakkoterveystarkastukseen asevelvollisuuslain perusteella. Kutsunanalainen on miespuolinen Suomen kansalainen, joka kutsuntavuonna täyttää 18 vuotta.
- Naisten osalta palveluskelpoisuuden arviointi on vapaaehtoista, mutta palveluskelpoisuuden arviointi tulee tarjota koko ikäluokalle lääkärin tarkastuksessa.
- Oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta ehdotetaan muutettavaksi määräajoin toteutettavaksi ja asetustasolla kolme vuotta muutettaisiin neljän vuoden välein toteutettavaksi.
- Ehdotetaan täsmennettäväksi johtolauseen sanamuotoa.

23 § Asetuksenantovaltuus

- Ehdotetaan täsmennettäväksi asetuksenantovaltuuden sanamuotoa. Valtuuden täsmennys koskisi myös seulontoja.

Lakimies Sini Huikuri
Lääkintöneuvos Merja-Liisa Auero
Erityisasiantuntija Pia Suvivuo
Lakimies Eveliina Ignatius
70 a § Sähköinen terveystarkastus

- Toisen asteen opiskeluterveydenhuollossa otettaisiin käyttöön sähköinen terveystarkastus, jonka avulla terveydenhuollon ammattihenkilö arvioisi oppivelvollisuusikäisille terveystarkastuksen ajankohdan määrittämistä. Aikuisopiskelijoiden osalta terveystarkastus muuttuisi tarveperusteiseksi. Tarvetta arvioitaisiin sähköisen terveystarkastuksen perusteella. Sähköinen terveystarkastus sisältäisi myös kysymykset suun terveydenhuollon osalta.
- Lailla säädettäisiin uutena sähköisestä terveystarkastuksesta ja samalla Puolustusvoimissa luovutaan omasta kutsunanalaisille lähetettävästä terveydentilaa koskevasta kyselystä.
- Lailla säädettäisiin, että sähköisen terveystarkastuksen sijaan voisi käyttää paperista terveystarkastusta, jos se on tarpeen opiskelijasta, kutsunanalaisesta tai vapaaehtoisesti asepalvelukseen hakeutuvasta naisesta johtuvasta syystä.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tarjoaisi maksutta sähköisen terveystarkastuksen hyvinvointialueiden käyttöön. Tietosisällön määrittäisi oppivelvollisuusikäisille Terveyden ja hyvinvoinnin laitos yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa.

Puolustusvoimia koskevat terveydenhuoltolain muutokset

- Tehtäisiin informatiivinen viittaus ennakkoterveystarkastukseen liittyen asevelvollisuuslakiin ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annettuun lakiin (71 §). Erilliselle virka-apupyynnölle ei jatkossa tarvetta (31 §).
- Lailla ei enää säädettäisi erillisestä korvauksesta hyvinvointialueille ennakkoterveystarkastuksesta tai lääkärin osallistumisesta kutsuntoihin. Puolustusvoimien suorittama korvaus siirrettäisiin hyvinvointialueen toimintamenoihin. Lakiin tehtäisiin tarvittavat muutokset liittyen kustannusten korvauksista luopumiseen (72 §).

Asevelvollisuuslaki

- Asevelvollisuuslakiin tehtäisiin tarvittavat muutokset ennakkoterveystarkastukseen liittyen, kun jatkossa ennakkoterveystarkastus järjestettäisiin pääsääntöisesti opiskeluterveydenhuollossa. Lakiin tehtäisiin myös tarvittavat muutokset liittyen kustannusten korvauksista luopumiseen.

Naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annettu laki

- Lakiin lisättäisiin uusi nimenomainen säännös palvelukseen hakijan velvollisuudesta osallistua ennakkoterveystarkastukseen palveluskelpoisuuden selvittämiseksi (uusi 3 a §).
- Lakiin lisättäisiin uusi nimenomainen säännös hyvinvointialueen tehtävistä valintatilaisuudessa. Hyvinvointialueen ennakkoterveystarkastuksen järjestämisestä säädetään asevelvollisuuslain 22 §:ssä ja ehdotetaan säädettäväksi naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain 3 b §:ssä. Koska naiset voivat hakeutua asepalvelukseen vielä 29-vuotiaana, olisi perusteltua, että hyvinvointialue järjestää ennakkoterveystarkastuksen tarvittaessa myös perusterveydenhuollossa.
- Säännökset vastaavat pääosin asevelvollisuuslain säännöksiä; eräitä mukautuksia, kuten valintatilaisuus kutsuntatilaisuuden sijaan.

Henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettu laki

- Terveyttä koskevien tietojen tiedonsaantioikeutta koskevaan säännökseen tehtäisiin muun lainsäädännön muuttumisesta johtuvat muutokset.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

- Tekninen viittausmuutos lain 1 §:ään.

Lakimies Sini Huikuri
Lääkintöneuvos Merja-Liisa Auero
Erityisasiantuntija Pia Suvivuo
Lakimies Eveliina Ignatius

Esityksen tausta ja tavoitteet

Esityksen tavoitteena on keventää hallitusohjelman mukaisesti palvelujen sisältöjä koskevaa yksityiskohtaista sääntelyä, joka on tullut tarpeettomaksi hyvinvointialueiden aloittamisen ja järjestämislain mukaisen kansallisen ohjauksen myötä.

Terveystarkastusten määrääjoista jatkossakin säätämällä asetuksella on tarkoitus varmistaa, että lasta odottavien ja heidän perheidensä sekä alle kouluikäisten lasten, oppilaiden ja heidän perheidensä sekä opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin seuranta ja edistäminen tapahtuvat yhdenvertaisesti ja terveysneuvonta ja terveystarkastukset ovat suunnitelmallisia, sisällöltään yhtenäisiä sekä yksilöiden ja väestön tarpeet huomioon ottavia.

Esityksen tavoitteena on myös opiskeluterveydenhuollon roolin selkeyttäminen ennakoterveystarkastusten toteuttajana. Kutsunnanalaisen ennakoterveystarkastus ehdotetaan järjestettäväksi opiskeluterveydenhuollossa jo oppivelvollisuusikäisenä. Nykyisin kutsunnalainen käy opiskeluterveydenhuollon lääkärin tarkastuksessa ja kutsuntojen ennakoterveystarkastuksessa. Kahden erillisen lääkärin terveystarkastuksen järjestäminen ei ole terveydenhuollon resurssien kannalta tehokasta. Tämä edellyttäisi kahden erillisen prosessin yhteensovittamista ja yhdistetyn terveystarkastuksen sisältöjen päivittämistä. Tämä voisi parantaa kutsuntoihin liittyvien terveystarkastusten laatua, kattavuutta ja saavutettavuutta sekä lisätä nuorten yhdenvertaisuutta yhdistämällä kutsuntoihin liittyvät ennakoterveystarkastukset toisen asteen opiskelijoiden terveystarkastuksiin.

Esityksen tavoitteena on sähköisen terveystarkastuksen käyttöönotto, jolla parannetaan tuen tarpeessa olevien nuorten tunnistamista. Jotta opiskeluterveydenhuollon prosessista saataisiin tehokas ja toimiva, tulisi siinä hyödyntää sähköisiä toimintamuuotoja. Sähköinen terveystarkastus sisältäisi siitä saatavan sähköisen palautteen toisen asteen opiskelijoille.

Ennakoterveystarkastukset toteutettaisiin koko ikäluokalle samassa vaiheessa. Tavoitteena tulisi olla, että kutsuntoja tukevilla toiminnoilla selvitetään koko ikäluokan toimintakyky ja varmistetaan tarvittavat tukitoimenpiteet, jotka edistävät nuorten hyvinvointia ja siten myös sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä. Muutoksilla opiskeluterveydenhuollossa lisättäisiin myös nuorten tietoisuutta omasta palveluskelpoisuudesta. Tämä osaltaan vahvistaisi nuorten maanpuolustussuhdetta ja maanpuolustustahtoa sekä lisäämällä tietoisuutta, voisi kasvattaa asevelvollisuuden suorittavien miesten ja vapaaehtoisesti asepalvelukseen hakeutuvien naisten määrää.

Esityksen vaikutukset

Terveydenhuoltolaissa säädettäisiin jatkossakin yksilön oikeuksista ja perusteista siten, että terveydenhuoltolaki määrittäisi terveystarkastusten järjestämisen määrääjoin ja voimassa olevan sääntelyn mukaan yksilöllisen tarpeen perusteella. Asetuksella annettaisiin tarkemmat säädökset määrääjoin toteutettavista terveystarkastuksista, jotka ovat sisältyneet myös vuoden 2011 asetukseen 338/2011. Ennaltaehkäisevät palvelut neuvolapalveluissa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa, mukaan lukien suun terveydenhuolto, toteutuvat riittävällä ja säännönmukaisella tasolla lapsen oikeuksien artiklan 6 edellyttämällä tavalla.

Hyvinvointialueille tulisi muutoksia ehdotetun neuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon asetuksen myötä. Hyvinvointialueiden tulisi päivittää ohjeistukset, palveluprosessit ja yhteistyökäytänteet ehdotetun uuden asetuksen mukaiseksi.

Hyvinvointialueiden opiskeluterveydenhuollossa täysi-ikäisille toisen asteen opiskelijoille olisi järjestettävä määrääaikainen terveystarkastus vain silloin, jos terveystarkastuksen perusteella sille nähdään tarve tai opiskelija hakeutuu terveystarkastukseen. Tämä keventää hyvinvointialueiden tehtäviä.

Lakimies Sini Huikuri
Lääkintöneuvos Merja-Liisa Auero
Erityisasiantuntija Pia Suvivuo
Lakimies Eveliina Ignatius

Jatkossa opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajan työtä olisi mahdollista ensimmäisenä opiskeluvuonna kohdentaa enemmän tuen tarpeessa oleviin nuoriin. Sähköisen kyselyn avulla tunnistettaisiin toisen asteen oppivelvollisuusikäisistä ne opiskelijat, joiden terveydentilaa tai muuta tuen tarvetta on selvitettävä heti ensimmäisenä opiskeluvuotena terveydenhoitajan terveystarkastuksessa. Jos sähköisen terveystarkastuksen perusteella ei nouse esiin tuen tarvetta, terveystarkastus toteutetaan toisena opiskeluvuotena.

Kahden erillisen terveystarkastuksen yhteensovittaminen yhdeksi tarkastukseksi selkeyttäisi nykyisiä käytäntöjä. Kun Puolustusvoimat luopuisi omasta terveystarkastuksesta ja yhdistäisi sen opiskeluterveydenhuollossa toteutettavaan yhteiseen terveystarkastukseen, voidaan terveydentilaa huomioida jo aikaisemmassa vaiheessa palveluskelpoisuuden näkökulmasta. Tällöin opiskeluterveydenhuollossa nuoren terveyttä voidaan seurata koordinoitusti jo toisen asteen opiskelijoiden ensimmäisestä vuodesta lukien ja tarvittaessa ohjata opiskelija tuen tai hoidon piiriin ennen ennakkoterveystarkastusta tai kutsuntoja tai valintatilaisuuksia. Terveystarkastuksen toteuttaminen oppilaitoksessa, jossa nuori opiskelee ja hänet tunnetaan, vahvistaisi todennäköisesti myös terveystarkastuksen laatua, mikä on nuoren edun kannalta tärkeää.

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Vuonna 2026 esitys vahvistaisi valtion taloutta 2,55 M€. Vuodesta 2027 lukien esitys vahvistaisi valtion taloutta 9,42 M€.

Arvio valtion talouden vahvistumisesta on kuvattu miljoonan euron tarkkuudella alla olevaan taulukkoon.

	2026	2027	2028
Hyvinvointialueet	2,55	10,02	10,02
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos		-0,6	-0,6
Puolustusvoimien 4,9 M€ korvauksien (voi vielä tarkentua) rahoituksen siirto hyvinvointialueille		Kustannusneutraali siirto	Kustannusneutraali siirto
Yhteensä	2,55	9,42	9,42